

על הניסים ועל הצדיקים

1. מדרש רבה בראשית פד, ד

"וישב יעקב", כך אמרו חכמים, "אלה תולדות יעקב יוסף", התולדות הללו לא באו אלא בזכותו של יוסף ובשבילו, כלום הלך יעקב אצל לבן אלא בשביל רחל, התולדות הללו היו ממתנות עד שנולד יוסף, הדא הוא דכתיב, (שם ל) "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף", כיון שנולד שטנו של אותו רשע, "ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה". מי מורידן למצרים? יוסף. מי מכלכלן? יוסף. הים לא נקרע אלא בזכותו של יוסף, הדא הוא דכתיב (תהלים ע"ז): "ראוך מים אלקים ראוך מים יחילו גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף", אמר רבי יודן ברבי שמעון אף הירדן לא נקרע אלא בזכותו של יוסף.

2. מדרש רבה צ, ג-ד

"ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו", אמר רבן שמעון בן גמליאל, יוסף משלו נתנו לו, פיו שלא נשק בעבירה - "ועל פיך ישק כל עמי", גופו שלע נגע בעבירה - "וילבש אותו בגדי שש", צוארו שלא הרכין לעבירה - "וישם רביד הזהב על צוארו", ידיו שלא משמשו בעבירה - "ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אותה על יד יוסף", רגליו שלא פסעו בעבירה ייתון וירכבון על קרונין - "וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו", מחשבה שלא חשבה בעבירה תבא ותקרא חכמה - "ויקראו לפניו אברך"... אמר הקב"ה אתה הצנעת לאמך מן העין והגבהתה את עצמך, אני פורע לך ומגביהך.

3. הרב קוק, אורות התחיה ט"ז

דבר פשוט הוא שהצדיק עושה כל מעשיו בקדושה, וכל פעולותיו הגשמיות עולות הן לתקונו של עולם, ודאת היא אהבת המלאכה, שכ"כ שגבה מעלחה מצד עצמה ושנתנה בברית כמו שתורה נתנה בברית. ומעתה אין ספק שתקון עולם מלא והתרחבות אור הקדש נמצא באמת בכל מלאכה: כל תנועה שמצלת איזה חלק מן ההויה מן שליטת התוהו, - דבר גדול וכללי יש כאן. אמנם הנעלה מכל היא ההצלה הכללית של הכשרת החיים הפנימיים של המציאות...

וכשישנם צדיקים בדור, שאור ד' מופיע עליהם תמיד, הם מאחדים נשמתם עם נשמת הכלל כולו, והגות לב הפנימי של המוני בני אדם עושי המלאכה מתאחדת עם הגות לבבם. וצד המארה שיש במלאכה, שהיא באה מצד קנאת איש מרעהו, ומצד שנאת הבריות היונקת הרבה ממלחמת החיים בצורתה הארורה בעולם הירוד, הרי היא הולכת ומתפכחת, ויוצאה היא מכלל ארור ובאה לכלל ברוך.

לפעמים יש כח בצדיקים לתן אור קדושה בעצמות המלאכה עד שיהיה בה כח מעין של תורה, להביא לחיי עולם הבא ולתקן את הפגמים ולהשיב בחשבה גמורה את עוסקיה, "גדול הנהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים"...

קמים צדיקים פנימיים לתשועה, בעבודה שבחשאי, ובגדולת נפש חיה יחידה, באים ופוחחים את הצנורות הסתומים, לשום סוד ד' בלמודיו, ולמודי ד' הם כל מה שבועולם, וביחוד כל מה שיש בו משום תקוני העולם, ומעוררים הם את הקדש שבכל לשון בכחו של יוסף, שכלל הכל באות ה' שבו נברא העולם הזה שנתוסף על שמו...

4. תלמוד בבלי סוטה לו, ב

א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: בשעה שאמר לו פרעה ליוסף: "ובלעדך לא ירים איש את ידו". אמרו איצטגניני פרעה: עבד שלקחו רבו בעשרים כסף תמשילהו עלינו? אמר להן: גנוני מלכות אני רואה בו. אמרו לו: א"כ יהא יודע בשבעים לשון! בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא הוה קגמר. הוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד, שנאמר (תהלים פא, ו) "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע". ולמחר כל לישנא דאישתעי פרעה בהדיה, אהדר ליה. אישתעי

ב"ה
הקשר שבין יוסף הצדיק ליהודה המקב
איהו בלשון הקדש, לא הוה קא ידע מאי הוה אמר. א"ל: אגמרי. אגמריה, ולא גמר. אמר ליה: אישתבע לי דלא מגליח.
שי אליאס
אישתבע לו...

5. הרב קוק, אורות ישראל ט ג

אות ה' אות ברית הוא, קדושת הגוף בברית בשר ממש. כמו כן ברית העולם, הוצאת הארץ מקללתה, חידור האור הדעה היושר והקודש בכל השדרות המעשיות כולן בעומק פנימיותן, כשם שהוא הוה באדם הוה הוא בעולם כולו, מוכן נעשה העולם ומלואו לשמחת ד' במעשיו. אומות העולם אינם יכולים להשיג איך נעשה הבשר מקודש, איך נעשו התפקידים הגשמיים בעצמם אידיאליים. הערלה מעכבת. יוכל השכל לשוט, להקיף, אבל לחדור לעומק הבשר, לעדן את הרצון היסודי שיהיו ערכיו ערכים מלאים קושט אמת וצדק, זה א"א כ"א בעצת ד' הבאה על נחלת עולמים אשר לו, ישראל עם קרובו, זרע אברהם אוהבו כרות ברית הקודש...

6. תלמוד בבלי שבת דף לג

"ויבא יעקב שלם עיר שכס ויחן את פני העיר"

אמר רב מטבע תיקן להם, ושמואל אמר שווקים תיקן להם, ור' יוחנן אמר מרחצאות תיקן להם

7. הרב קוק, שמונה קבצים קובץ ב רפ

...כל הידיעות שבעולם, הפנימיות והחיצוניות, הקודש והחול, הטוהר וטומאה, הקרוב והרחוק, מתאחדים מצד נשמת ההכרה, וכל המתאחד יותר באור זה הפנימי של הנשמה, הכל מתעכל אצלו לאור קודש וחיים של נצח והוד. אבל מי הוא הגבר שכבר הסיר את המחיצות מהכרתו הפנימית? צדיקים בני עלייה מועטים הם, ורובא דעלמא לא בעלי הכרה כי אם בעלי סגנון הם, וצריכים הם שמירה בדרך כלל, שלא לצאת מענין לענין...

מידתו של יוסף הצדיק, בן זקונים דיעקב אבינו דשופריה היא מעין שופריה דאדם הראשון, איש תם. הכולל הכל, האמת במלא תפארתו, העובד הנאמן, והאח ברמאות עם הרמאי, לעמוד על עמדתו, עם לבן גרתי וחר"ג מצוות שמרתי, יוסף כשמו, איננו גורע בתוספתו, ושבעים לשון גמר על ידי הוספת האות משמו של הקב"ה בשמו, אות ה"א שבה נברא העולם הזה וכל אשר בו. ומאן דאתי מסיטריה, לפי מידת צדקו, נטירת בריחו ופטפוט יצרן, אור חסדו להשביר לכל עם הארץ, סבלנותו לשלם טובה תחת רעה. ואהבתו לארץ ישראל, וקישורו לצפיית ישועה, פקוד יפקוד אלהים אתכם, יוסף שהודה בארצו, לפי זריחת אורו על מי שעל שמו ודגלו ייקראו צדיקים יסודי עולם, אין בהם צמצום של הכרות חיצונית, ואין עין הרע שולטת בהם, מפני שהם עולי עין, עומדים מלמעלה מהסגנון החיצוני...

8. אורות ישראל ט, ג

כל תוכן גשמי של צדיקים מעלה את העולם כולו ברוחניותו. ואין צדיק בעולם, שיגיע לקרסוליה של כנסת ישראל כולה. ומובן בזה, שהבריאות והיתרון הגשמי של כללות ישראל זהו היסוד לאור העולם, לקודש העולם, לגילוי האלהות בעולם, לטהרת המדות, לרוממות הצדק והופעת המוסר בנצחוננו בעולם. ביחש לחבורו של כל יחיד עם כללות האומה, כל אחד מישראל הוא צדיק וקדוש.

9. משנה תורה לרמב"ם הלכות מגילה חנוכה פרק ג

בבית שני, כשמלכי יון גזרו גזרות על ישראל, ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות; ופשטו ידם במחונם ובבנותיהם, ונכנסו להיכל, ופרצו בו פרצות, וטמאו הטהרות; וצר להם לישראל מאד מפניהם, ולחצום לחץ גדול. עד שריחם עליהם אלהי אבותינו, והושיעם מידם והצילם, וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים, והרגום, והושיעו ישראל מידם; והעמידו מלך מן הכהנים, וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנים, עד החורבן השני.